

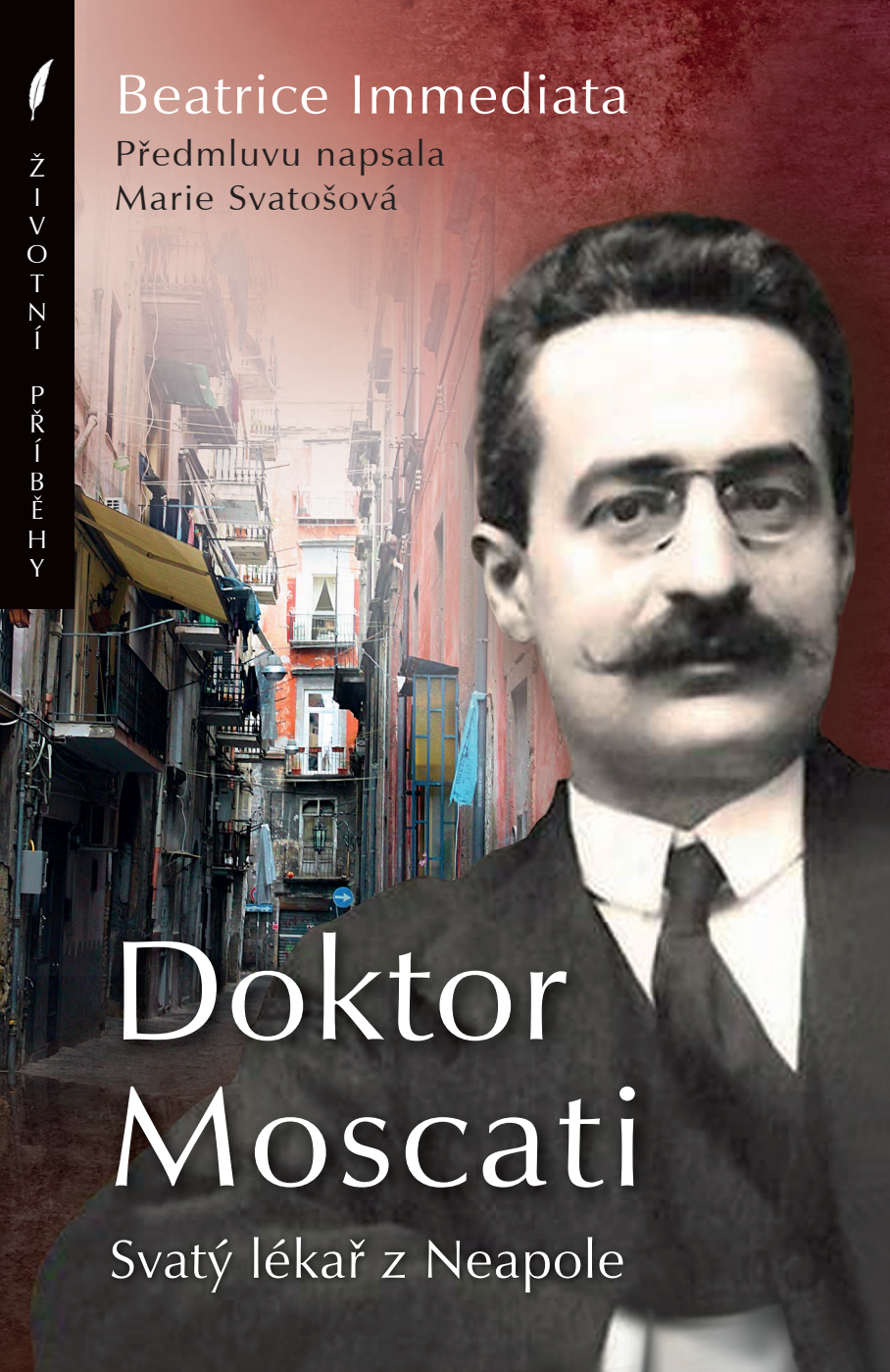

ŽIVOTNÍ
PŘÍBĚHY

Beatrice Immediata

Předmluvu napsala

Marie Svatošová

Doktor Moscati

Svatý lékař z Neapole

EDICE ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY

Beatrice Immediata

DOKTOR MOSCATI

Svatý lékař z Neapole

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Immediata, Beatrice

[Giuseppe Moscati. Česky]

Doktor Moscati : svatý lékař z Neapole / Beatrice Immediata ; z italského originálu Giuseppe Moscati ... přeložila Veronika Matiašková. -- 1. vydání. --

Praha : Paulínky, 2021. -- 199 stran. -- (Životní příběhy)

Chronologický přehled. -- Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7450-408-2 (brožováno)

* 27-36 * 616-051 * 001-051 * 27-36-5 * 61:2 * 001:2-1 * 27-4 * 614.2 * 364-32 *
27-46 * 615.852 * 929 * (450) * (092)

– Josef, Moscati, svatý, 1880-1927

– křesťanští světcí -- Itálie -- 19.-20. století

– lékaři -- Itálie -- 19.-20. století

– vědci -- Itálie -- 19.-20. století

– kult svatých -- Itálie

– lékařství a náboženství -- Itálie -- 20. století

– věda a víra -- Itálie -- 20. století

– křesťanský život -- Itálie -- 20. století

– zdravotní péče -- Itálie -- 20. století

– charitativní činnost -- Itálie -- 20. století

– zázračná uzdravení -- Itálie -- 20. století

– biografie

27 - Křesťanství. Křesťanská církev všeobecně. Eklesiologie [5]

929 - Biografie [8]

PAOLINE Editoriale Libri

© FIGLIE DI SAN PAOLO, 2008

Via Francesco Albani, 21 - 20149 Milano (Italy)

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2021

www.paulinky.cz

ISBN 978-80-7450-408-2 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7450-519-5 (pdf)

ISBN 978-80-7450-520-1 (ePub)

ISBN 978-80-7450-521-8 (mobi)

1. vydání

*„Nepečujte jen o těla,
ale také o ztrápené duše lidí,
kteří se k vám utíkají.“*

Josef Moscati

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

„Mají hospice svého patrona?“ zeptal se mě Aleš Palán na jaře 2018, když jsme spolu dávali dohromady knižní rozhovor *Neboj se vrátit domů*. Se zahanbením jsem musela přiznat, že mě vlastně nikdy ani nenapadlo nějakého hledat. A tak si našel on nás! Skutečně...

V lednu 2019 se mi ozvala paní Gabriela, pozorná čtenářka zmíněného rozhovoru:

„Jeden mě přece jen napadl. Je to můj oblíbený přímluvce, dalo by se říct i nebeský přítel. Je jím svatý Josef Moscati, v církvi laik, jinak italský lékař, vědec a učitel, žijící na přelomu 19. a 20. století. Jelikož mě neodbytně provází myšlenka, zda by on nebyl ideálním průvodcem, přímluvcem či vzorem hospicových pracovníků – možná i klientů? –, pro jistotu vám o něm píšu.“

Jelikož mi to jméno vůbec nic neříkalo, nezbylo, než si toho člověka na internetu „prolustrvat“.

Così mě nutilo udělat to ihned, ač jsem zrovna byla v časové tísní: Den poté mě čekalo mimořádně těžké jednání, při němž šlo všem českým a moravským hospicům doslova o život. Intriky, kterým v té době musely čelit, byly tak podlé a nebezpečné, že se nikomu z kolegů do té bitvy nechtělo. Nedivila jsem se jim, šance na úspěch byla téměř nulová.

Potřebovala jsem se tedy dobře připravit, zformulovat si argumenty a také se na to dobře vyspat, což se zrovna nepovedlo, protože „doktor Moscati“ mě chytil... a už nepustil! Přečetla jsem si o něm všechno, co se dalo, a zhlédla i dvoudílný životopisný film dabovaný do slovenštiny. Ráno jsem mu řekla: „Svatý Josefe Moscati, teď máš příležitost ukázat, jestli se opravdu chceš stát patronem našich hospiců. Jsem zvědavá, jak si s tím poradíš.“

Musím říct, že „zapracoval“ na jedničku, takže jsem s ním mohla uzavřít dohodu s dlouhodobějším výhledem: „Jestliže si vezmeš na starost hospice v České republice, já se na oplátku postarám, že v ní budeš více známý.“

Abychom mohli svatého Josefa Moscatiho vzývat a uctívat coby patrona hospiců i oficiálně, *Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče* požádala pana kardinála Dominika Duku, aby se v této záležitosti obrátil na příslušnou kongregaci ve Vatikánu. Navíc

Paulínky nám stihly vydat záložky s fotografií doktora Moscatiho a s modlitbou k němu ještě před první celostátní hospicovou poutí na Svaté Hoře, která se konala v dubnu 2019. Díky tomu se nám podařilo tisíce záložek rozdat poutníkům a tak je bezpracně a bez poštovného rozšířit po celé republice.

Mám potěšující zprávy, že svatý Josef Moscati se „uchytil“ – od té doby se na něj v mnohých hospicích obracejí denně, prosí o přímluvu ve svých praktických i duchovních potřebách a děkují mu za veškerou pomoc shůry, čímž prohlubují vzájemné vztahy. Dokonce se podařilo – na podzim 2019, krátce před vypuknutím pandemie – že se čtyři z nás vypravili do Neapole k jeho hrobu, který se nachází v kostele Gesù Nuovo, aby mu i jménem všech ostatních vyjádřili vděčnost.

Milí čtenáři, přeji vám příjemné chvíle nad touto knihou o vzácném muži a světcí. A kdybyste někdy sami zavítali do Neapole, prosím, položte k hrobu našeho patrona čerstvou kytici; ta naše už musí být dávno zvadlá.

*MUDr. Marie Svatošová,
zakladatelka hospicového hnutí v ČR*

ÚVOD

Ocitnete-li se někdy v Neapoli, třeba jen na pár dní, zastavte se v kostele Gesù Nuovo v srdci staré Neapole a zajděte pozdravit „pana doktora“: Najdete ho v pravé chrámové lodi. Vedle oltáře, pod nímž se nacházejí jeho ostatky, vás přivítá bronzová socha v nadživotní velikosti. Zhotovil ji benátský sochař Pier Luigi Sopena na poděkování za milost, kterou na přimluvu světce obdržela paní Armida, manželka umělce. Moscati tu stojí v lékařském plášti a kolem krku má stetoskop. Při pohledu na něj máte dojem, že stojí ve dveřích ordinace a s vlídným pohledem vás vítá.

Svatý Josef Moscati žil v letech 1880–1927. Nedožil se ani své padesátky, ale nesmazatelně se vepsal do paměti celé Neapole. Znal se s mnoha významnými osobnostmi své doby. Patřil k nim například profesor Antonio Cardarelli, další vynikající lékař z Neapole, ale také blahoslavený Bartolo Longo, zakladatel

baziliky Panny Marie Růžencové v Pompejích, nebo blahoslavená Kateřina Volpicelli z neapolské šlechty, která žila zasvěceným životem ve světě a hojně se věnovala dobročinnosti.

Moscatti byl žákem a posléze i osobním lékařem Cardarelliho, který si ho velmi vážil. Byl to skvělý odborník, učitel mladých mediků a neúnavný badatel, ale i „lékař chudých“: Do dějin Neapole vešel právě pod tímto označením.

Medicína pro něj byla posláním. „Mohu velmi dobře sloužit Bohu i jako lékař,“ řekl jednou svým studentům, když se ho ptali, zda nikdy neuvažoval o kněžství. Jednomu mladému lékaři napsal: „Pamatujte si, že nemáte pečovat jen o těla, ale také o ztrápené duše lidí, kteří se k vám utíkají. Kolika bolestem ulevíte spíše radou a sestoupením na rovinu ducha než strohým receptem, s nímž je odešlete do lékárny!“ Poslání lékaře a křesťana podle něj spočívá v tom, že má léčit, pomáhat lidem od bolesti, přinášet jim útěchu, povzbuzení a nadpřirozenou naději. Tyto principy rovněž předával svým studentům na přednáškách.

Jeho prvním životopiscem byl jeho přítel, Mons. Ercolano Marini, arcibiskup z Amalfi. Povzbuzován mnohými současníky, necelé dva roky po smrti svatého lékaře o něm sepsal knihu *Il prof. Giuseppe Moscati della Regia Università di Napoli* (1930). Tato biogra-

fie vzbudila živý ohlas nejen v Itálii, ale i v zahraničí, a za necelý rok bylo třeba udělat dotisk – prodalo se šest tisíc výtisků! Byl to značný vydavatelský úspěch, uvážíme-li, že kulturní úroveň této části země byla spíše nízká, mnohde ještě vládla ngramotnost. Postava vynikajícího lékaře svatého života upoutala pozornost širokých kruhů. Doktor Moscati se stal zcela spontánně přímluvcem v nejruznějších lidských potřebách, a kdekoli se k němu lidé obraceli, děly se zázraky.

Od jeho smrti uplynulo pár desetiletí, ale úcta k „lékaři chudých“ neuhasínala, spíše naopak; záhy bylo otevřeno diecézní šetření svatosti jeho života, které vedlo k jeho svatořečení v roce 1987.

Vyvstává otázka, proč psát další životopis doktora Moscatiho? Přiznávám, že se jedná o mou srdeční záležitost. Už v době mého dospívání se mi náhodou dostala do ruky kniha o tomto mimořádném člověku, na něhož nelze zapomenout. Po mnoha letech jsem se rozhodla vzdát mu svůj hold a přinést další drobný příspěvek k bibliografii tohoto novodobého světce. Jeho příběh je jako Mojžíšův keř v Bibli, který hoří, ale nestravuje se: Záře z něj se rozlévá do všech stran, fascinuje nás a osvětluje pravé hodnoty.

autorka

I

KOŘENY

„Pepino“

Josef Moscati se narodil v jihoitalském městě Beneventu 25. července 1880. Jeho otec tu byl tehdy předsedou městského soudu. Kořeny rodiny Moscatiových však sahají do vísky Santa Lucia di Serino v kraji Avellino, kde se narodil jeho otec – Francesco Moscati. Ten se dal na dráhu soudce, což ho postupně přivedlo do různých měst: Byl soudcem v Cassinu, předsedou soudu v Beneventu, pracoval u odvolacího soudu v Anconě a nakonec se stal předsedou odvolacího soudu v Neapoli.

Francesco Moscati se v mládí seznámil s Rosou De Luca, dcerou markýzů z Roseta. Vzali se v roce 1868 a měli spolu devět dětí. Prvorozený syn se jmenoval Gennaro, druhý Alberto, pak se narodila dvojčata Maria a Anna, která záhy zemřela. Další děvčátko Maria zemřelo v pouhých čtyřech letech. Po něm se

ještě narodila Anna, přezdívaná Nina, a tři chlapci: Giuseppe (dále Josef), Eugenio a Domenico.

Otec rodiny Francesco Moscati byl vbrzku jmenován předsedou soudu v Beneventu, kam se proto rodina přestěhovala. Právě zde se narodil i Josef, sedmý z Moscatiových dětí. Doma i jinde mu všichni říkali „Pepino“.

Dne 28. července v roce 1883 potkala rodinu velká tragédie. Ostrovem Ischia otřáslo zemětřesení o intenzitě osmi stupňů Mercalliho škály. Zemřeli při něm i dva Josefovi strýcové, rodní bratři Francesca Moscatiho – Domenico a Alfonso. Jejich těla se propadla do nějaké vzniklé průrvy, takže se už nikdy nenašla. Francesco se trápil i tím, že jeho bratři nemohli být pohřbeni v rodinné hrobce, ale skončili neznámo kde, ve vulkanických trhlinách Ischie.

Šlo o rozsáhlou katastrofu s hroznými následky. Zůstaly po ní tisíce mrtvých a raněných, a to jak mezi domácnostmi, tak i mezi lázeňskými hosty – mnoho lidí právě trávilo svou dovolenou u místních termálních pramenů. Své vzpomínky na ten den popsal později známý filosof Benedetto Croce. Bylo mu tehdy sedmnáct let a pobýval na ostrově s rodinou, která zahynula pod troskami domu. Přežili jen on a jeho bratr, který toho dne „náhodou“ odjel do Neapole.

„Zaslechli jsme dlouhé a temné dunění a vzápětí se na nás zřítila celá budova. Ještě jsem zahlédl, jak otec vstává a sestra se vrhá matce do náruče; já jsem instinktivně vyskočil ven na terasu, která se mi rozpukla pod nohama, a ztratil jsem vědomí. Probral jsem se uprostřed hluboké noci a zjistil jsem, že jsem až po krk zasypaný troskami. Nad hlavou mi zářily hvězdy.“¹

Francouzský spisovatel Guy de Maupassant navštívil Ischii jen o dva roky později; rovněž barvitě popisuje všude patrné následky zemětřesení.

„ (...) Střechy napadané do sklepů. S hrůzou zíráme do těch černých otvorů, protože tam dole jsou dosud mrtví lidé. Ne všichni byli nalezeni... Provází nás dvacetiletý mladík. Přišel o celou rodinu a sám byl dva dny pohřbený pod sutinami svého domu. ‚Kdyby pomoc přišla dřív, mohlo se zachránit o dva tisíce lidí více, ale vojáci dorazili až třetí den.‘

Jen mrtvých bylo asi čtyři a půl tisíce. ‚Země se vzdemula,‘ vyprávějí místní, ‚jako by měla vylétnout do vzduchu.‘ Za pouhých pět minut bylo město srovnáno se zemí. Totéž se dělo ještě další dva dny, vždy v tutéž hodinu, ale to už nebylo co zničit.“²

1 Croce B., in: *Ischia, storia di un'isola vulcanica*, Napoli 1987.

2 Maupassant G. de, *La vie errante*, Ollendorf 1890 (překlad vlastní).

Ischia je už od antiky známá tím, že jde o geologicky aktivní ostrov; proto i římscí císařové dávali přednost klidnějšímu Capri. Avšak onoho 28. července 1883 zasáhla oblast snad nejstrašnější tragédie v novodobých dějinách.

V Beneventu zůstala rodina Moscatiových pouhé čtyři roky. Rok po narození Josefa byl totiž otec povýšen na poradce u odvolacího soudu v Anconě, kde působil další čtyři roky; poté byl jmenován soudcem u odvolacího soudu v Neapoli. V roce 1884 se tedy Francesco Moscati na vrcholu své soudní kariéry definitivně přestěhoval s rodinou do Neapole. Pepinovi byly teprve čtyři roky.

Santa Lucia di Serino

Město Neapol je tedy už od dětství adoptivním rodištěm Josefa Moscatiho, ale Santa Lucia di Serino zůstává místem spjatým s jeho předky.

Hledím na názvy dvou starých ulic v obci: „Via Moscati“ a „Via Chiarella“ jsou pojmenovány po mužské a ženské větvi obou rodin spojených sňatkem. Náměstíčko před radnicí se dnes jmenuje „Piazza Giuseppe Moscati“: Pojmenovali ho tak jeho milovaní

krajané, na počest světce, jednoho z posledních potomků prastarého rodu.

V srdci Moscatiových měla obec Santa Lucia di Serino vždycky své pevné místo. Rodina sem každoročně jezdila na prázdniny. Tehdy se tomu říkalo „odjet na letní byt“, což byl luxus, který si mohli dovolit jen dobře situovaní lidé. Ekonomická úroveň v té době byla jinak dost nízká.

Apeninské vrchy oblasti Kampánie přímo lákaly k seznamování se s přírodou, přičemž jejich ticho probouzelo vzpomínku na dávné předky. Děti zde mohly volně a bezpečně běhat po bukových a kaštanových lesích. Na zdravém vzduchu všichni okřáli a nabrali síl, aby se pak mohli vrátit do ovzduší velkoměsta. Později bude doktor Moscati na tyto hory nostalgicky vzpomínat, jako například v roce 1923, během dlouhé cesty vlakem na Fyziologický kongres do Edinburghu.

Cestou z kongresu se stavil v Lurdech. I tady mu to zjevně připomínalo krajinu jeho dětství: „Ta strana směrem k bazilice se svým širokým obzorem, hřebenem hor a krásným zvukem zvonů mi opět připomněla Serino.“ A dále: „Ach, ty milé vzpomínky z dětství, na hory kolem Serina! Kraj mého otce s jeho obyvateli se mi nesmazatelně vryl do srdce.“

Jak vlastně vypadá toto místo, tak opěvované v doktorových vzpomínkách?

Santa Lucia di Serino je dnes staré městečko v Apeninách, nacházející se v provincii Kampánie. Rozkládá se nad malebným údolím na úbočí Monte Faggeto. I dnes si ještě místy uchovává starobylou atmosféru, ale už vidíme i stopy moderní doby. V současnosti čítá asi 1500 obyvatel, ale začátkem 20. století jich bylo o poznání méně. Je to poklidný zemědělský kraj.

Lidská obydlí obepíná řetězec hor a příkrých kopců. Prastaré cesty halí ticho okolní přírody. Po stranách hlavní tepny i bočních uliček vidíme bohaté vily i skromné domky. Některé z nich evokují svou vznešenou architekturou zašlé časy zemanské šlechty, jiné jsou přestavěny do moderního stylu. Na fasádě domu Moscatiových, elegantního domu z šestnáctého století, jsou podnes patrné vstupní dveře do domácí kaple: Zde si rodina často nechávala sloužit mši svatou. V atriu paláce lze vidět na stropě barevně vymalovaný rodinný erb.

Z opuštěných uliček a malých náměstí se vynořují dávné vzpomínky.

Jeden staříčkový muž mi vypráví, že jeho otec „pana doktora“ ještě pamatoval: „Chodil navštěvovat nemocné, dokonce jim prováděl drobné chirurgické zákroky, ale nikdy za to nevzal ani liru.“ Muž pokračuje ve výkladu i navzdory chladu, který se vkrádá z blízkých kopců: „Vidíte ten dvoupatrový dům? Pů-